

3

1773, 2a

13

M. IOANNIS GEORGII ZENKER

DE

PRINCIPALI BVRGGRAVIORVM

NORIMBERGENSIVM

DIGNITATE

EORVMQVE

TERRITORIO

ANTE RVDOLPHINAM INVESTITVRAM

DE ANNO MCCLXXIII.

COMMENTATIO PRIMA.

P. 113.

ERLANGAE

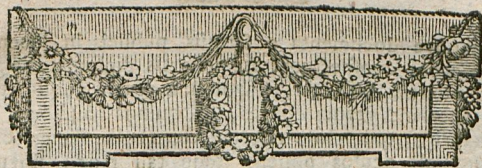
APVD IOANNEM IACOBVM PALM. MDCCCXXXIV.

M. JOHANNES GEORGIUS NEMPE
IN
TRINOMINI BARI...
HONORABILISSIMO
BIBLIOTHECAE
LITTE...
ARTIS...
DE...
C...

111
2

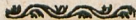

S. I.

Introitus.

Quodsi vmquam tritum illud, sua quemque trahi voluptate, in dubium vocare ausus essem, nunc sane de veritate illius persuasus in alia omnia lubens concederem. Etenim cum more maiorum specimen aliquod academicum mihi sit elaborandum, in eam disciplinarum partem excurrere fert animus, quae mihi a teneris vsque in deliciis fuit. Est illa quidem dulcissimae patriae historia, quae res cum in Franconia nostra, tum in Electoratu Brandenburgico, gestas complectitur, vbertate varietateque sua tam grata tamque iucunda, immo arctissimis vinculis cum Imperii Germanici rationibus aequae ac Iuris Publici doctrina cohaerens, vt vel externos, ne de indigenis dicam, in ea excolenda illustrandaque operam posuisse, nunquam poenituerit. At enim vero quo me abripit specialis historiae studium laudandi cupido? Pertinet ad saeculi nostri genium ac felicitatem, vt plurimi scriptores, quibus solidioris historicae doctrinae cognitio curae cordique est, cateruatim symbola conferant ad singularum Germaniae nostrae prouinciarum res domesticas adornandas. Quorum conatus eo magis prospere succedunt, quo largiori manu hoc potissimum

A

mum tempore documenta e scriniis publicis in lucem pro-
 feruntur atque conspectum, ita vt artis diplomaticae praesi-
 diis sat idoneis instructi, singularum rerum publicarum ge-
 nuinos aperiant rerum fontes, ex quibus haud sine magno
 fructu haurire; quinimo vniuersae Germaniae faciem clare di-
 stincteque ob oculos ponere atque tali modo singulis ad
 vnguem elaboratis partibus aedificium exstruere valeamus,
 aliisque partium harum defectu laborantibus palmam eripere.
 Longe a scopo aberrarem et iam ab initio nimiae verbo-
 sitatis forem accusandus, si haec dicta multis compro-
 bare exemplis atque laudatiores singularum prouinciarum
 scriptores citare vellem. Sufficit et in rebus Brandenbur-
 gicis nobis suppellectilem non esse curtam harumque tot
 extare conditores vt illi, quibus placet in historiam patriae
 inquirere, habeant, quo sitim etiam maximam restinguant.
 Locum inter illos subinde occupant viri limatissimi ingenii,
 qui accurate diligenterque ac copiose res domesticas enarra-
 runt, easque aequa lance ponderarunt. KÜSTERI Bibliotheca
 Brandenburgica II. Vol. 8. comprehensa, adeo amplum ho-
 rum scriptorum exhibet recensum, vt lubens eos sigillatim
 recensendi labore superfedere possim. Hoc vnicum addo, quod
 ex hominum natura, prouti est, facile quisque intelligit, quod-
 que iam olim viri rerum gestarum nequaquam ignari obser-
 uarunt atque memoriae tradiderunt, historiae patriae cul-
 torem prae aliis periculo esse expositum, vt contra primum
 illud artis ac fidei historicae praeceptum, historico officium,
 a partium studio vt sit alienus, iniungens, peccet et a par-
 tium studio sese abripi patiatur. Si dulce est, vt cum Ve-
 nusino poeta loquar, pro patria mori, cur non et pro pa-
 tria scriptis contendere aequae sit dulce? quo fit, vt quam
 saepissime et a viris strenuae integritatis suaui, vt aiunt,
 somnia adoptentur, quae illi ipsi sane derisissent, nisi in Pa-
 triae scriptoribus fuissent obuia. Ne itaque in similem pro-
 labar errorem, eumque potius omnibus viribus, quantum in
 me est, euitem, multa ac nimis multa de Burggrauatu No-
 rico

rico lectitans mecumque reputans a me nullo modo im-
 trare poteram, vt in illis acquiescerem narrationibus atque
 explicationibus, quae apud Brandenburgicos occurrunt scri-
 ptores, sed et in alienum campum exspatiari, Norimbergen-
 ses in primis adire scriptores et quamnam aduersaria pars
 hac de re sibi repraesentet imaginem peruidere iuuabat.
 Hinc tantum abest, vt et recens illud Norimbergense scri-
 ptum me lateat, vt potius proximam huic dissertationi prae-
 beat occasionem.

§. II.

Accessio ad thesin.

Trium annorum spatium iam est praeterlapsum, ex quo
 nempe viri quidam eruditionis laude conspicui in tractu
 Norico agentes, coniunctis viribus in vsum patriae vicina-
 rumque regionum collectanea quaedam historico diplomatica
 Norimbergae publici iuris fecerunt. Binae horum miscella-
 neorum partes, quarum vnaquaeque quatuor compre-
 hendit sectiones, iam in vulgus sunt editae et, nisi me
 omnia fallunt, ita comparatae, vt coepta operis continuatio
 a quolibet historiae diplomaticae amatore et in primis a do-
 mesticarum rerum cultore omni iure meritoque sit exspe-
 ctanda atque auide desideranda. Quod ad me attinet, lu-
 bens profiteor, me multum hisce Ephemeridibus debere,
 multaque in illis occurrere, quae ad inueteratarum atque
 praeoccupatarum opinionum nebulas dispellendas, immo et
 Brandenburgicae historiae lumen in quibusdam accendendum
 fatis apta sunt atque idonea. Attamen et alia, prouti fit,
 hisce collectaneis insunt specimina, tali modo elaborata, vt
 illis, si verum dicere liceat, calculum meum nullo modo
 adicere possim, etiamsi aliam quam Brandenburgicam terram
 natale solum venerarer. Hunc in censum venit peculiaris
 illa tractatio, quae partis secundae sectioni primae est inserta

atque sectione eiusdem partis secunda continuata, quaeque eo spectat, ut Auctor speciosis quibusdam argumentis contendere conetur: *dignitatem principalem et territorialem superioritatem ante Rudolphinam illam Inuestituram Burggraviatui Norico non fuisse concessam, sed longo post hanc Inuestituram intervallo esse factum, ut insignibus hisce fuerint condecorati Burggravi Norimbergenses.* Obstant huic opinioni argumenta admodum ponderosa atque pro contraria parte tam strenue militantia, ut plane me habeant conuictum, simulque impediunt, quo minus in Auctoris Norimbergensis sententiam pedibus ire possim. Auctoris anonymi, quem littera initialis H. in calce pertractationis apposita indicat, singularem in historicis atque diplomaticis notitiam, perspectam quidem habeo magnique facio. Diu itaque necum agens aestumansque, quid humeri valeant, quid ferre recusent, num ne adeo aduersario tam exercitato conflictuique tam arduo par sim, malui verecundiam in periculum adducere, quam historicae deesse veritati. Vicit quippe recta bonae causae conscientia, vicerunt argumenta firmo stantia talo, vicit denique spes haud prorsus iniqua, fore, ut vir tam insigniter doctus dubia mea modeste in medium proferenda non possit non in benignam accipere partem. Licet dissentire sine acerbitate, sine futili altercatione, quam ad temerarios istos gladiatores, si Diis placet, ablegabimus.

§. III.

Obiectio de nimis vulgari thematici sententia diluitur.

Vna itaque animi dubitatione, anne ex inani controuertendi pruritu ardentique pugnae cupidine ad scribendum impellar, remota, altera mihi de materia meditati suborta est difficultas, quae me hinc atque inde vacillantem eo fere redegit, ut aliam atque plane diuersam speciminis thesin eligerem. Quo magis enim variorum de origine atque dignitate

tate Burgraviatus Norici scriptorum opera perferutabar, eo certior sum factus, hancce materiam, et in iudiciis a longissimis inde saeculis ventilatam ac priuatis studiis ex instituto pertractatam, tam decantatam tamque repetitam esse, vt mihi, vexatissimae huic quaestioni curas impendenti, vix aliud quiddam restet quam cramben apponere iam decies immo centies recoctam. Quem enim latent acta voluminosa, quibus conscribendis peruulgatus ille territorialis processus ansam dedit, quorumque inuolucro omnia fere complectuntur, quae multo ardore in vtramque partem coram Camera Imperiali fuere disputata, vbi, lite iam ab anno 1526. pendente, et in possessorio 1583. et in reuisorio 1587. victrix Brandenburgica causa exstitit? Quis ignorat SCHNIZLEINI, SPIESII, STIEBERI, OETTERI, viro- rum de iuribus, historia atque antiquitate patriae immortaliter meritorum haece de re conscripta opera? Praeiu- erunt hisce RENSTCH in *Cederorum luo*, de FALKENSTEIN in *Memorabilibus atque Anale- tis Nordgauensibus*, nec non in *Norimbergensis ciuitatis historia*, quam persona IO. ab INDAGINE sumpta, edidit; de SCHÜZ, in *Corpore Historiae Brandenburgicae diplomatico*; GROSSIVS in *Burgrauiorum Marggrauiorumque Brandenburgicorum historia*, alii- que, quorum vestigiis supra laudati auctores tam felici in- haecerunt successu, vt hosce memoratos ne dicam aequipa- rauerint, sed et, quum illis Documenta in tabulis secretis condita et nondum antea in vulgus edita adire continge- bat, longe superauerint. Quibus citatis auctoribus PFEFFINGERI *Vitriarium illustratum*, GIOVANNI seu potius de LVDEWIG *Germaniam principem eiusdemque Reliquias MSptorum*, GEOR- GII *horas subsocias Vffenbeimenses*, *Repertorium reale pragmati- cum iuris publici et feudalis I. R. G.* aliosque scriptores ad- iungere possem, si admodum in laudandis auctoribus mul- tus esse vellem. Qui quidem cum in ea re versarentur, vt selecta tantum capita ex ampla Imperii Germanici et in pri- mis Patriae Historia ad amulsum pertractarent, vel totam re- rum in Brandenburgicis vicinisque terris gestarum seriem

contexerent, non poterant non et in nostram incidere the-
 sin eique, de qua nobis sermo est, quaestioni enodandae ope-
 ram dare. Verum tamen nec desunt alii, quibus et ex in-
 stituto thematis nostri disquisitionem eiusdemque probatio-
 nem in se suscipere animus fuit. Prae aliis hic laudari me-
 rentur LAYRIZII a) et STÜBNERI, nec non PERTSCHII de
Burggraviatu Norimbergensi Burggraviisque Norimbergensibus
 solidae ac perquam accuratae Dissertationes, in primis vero
 b. de IVNG et cl. SEIDELII nostri opuscula, quorum vter-
 que vernacula lingua, ille de *Comitia Burggraviae*, hic vero
de origine ac ambitu Norici Burggraviatus eximia diligentia at-
 que antiquitatum medii aevi accurata cognitione scripserunt.
 Nonne igitur viribus meis plus roboris, quam par est, tri-
 buere videor, si adhuc post tam largam in hac disquisitione
 messem ad hoc spicilegium qualecunque colligendum me adin-
 go? et summe adeo quam maxime vituperandus, si prorsus nulla
 alia in medium proferre liceat, quam quae iam ab aliis sint
 audita atque tam abundanti eruditionis copia enucleata?
 Non puto; quamvis dici vix possit, quantopere haecce me
 retardauerit dubitatio. Postquam enim ex crebriori huic ar-
 gumento dicata meditatione intelligerem, vnam eandemque
 rem posse et solere diuersimode pertractari, fierique vt in
 refutandis dissentientium sententiis noua argumentorum vis
 comparetur, perrexi, et ingenio meo indulgens in coepti
 operis proposito persiti. Creuerunt huicce proposito vi-
 res quum in primis ex IO. SLEIDANI (quo sub nomine IO.
 PAVLVVS ROEDERVS, Symmistæ Lauffensis, latet) *succincta*
enodatione de tribus iisque primis in seudationis litteris &c. No-
rimbergae 1751. 4. edita perspicerem, et auctorem, quocum
 mihi res est, argumentis non admodum nouis in scenam
 produisse, sed mirum in modum, quod ad Rudolphi-
 ni Diplomatis censuram attinet, non dico in omnibus,
 in plerisque tamen cum ROEDERO amice conspirare. Et non
 tan-

a) Contigit mihi ex apparatu li- tionem comparare, de cuius raritate
 bratio Longoliano hancce Disserta- testatur Küstnerus l. c. Vol. I. p. 407.

tantum ROEDERVS hicce sed et WOELKERI *Historia Dipl. Norimbergensis* eiusdemque auctoris *Singularia Norimbergensia* (vt WAGENSEILI de *ciuitate Norimbergensi* commentationem HEVMANNI, de *vera vocis Comeciae significatione* Dissertationem, FEVERLEINII de *territorio Norico* Disputationem aliaque Noricorum causam defendentia scripta *b*) praetermittam) vnum quemque docere queunt, argumenta et in aliis libris sparsim occurrere, quae nunc auctor Norimbergensis denuo in vnum corpus collegit ediditque. Negari nullo modo potest, quod iam *Selectorum Norimbergensium* Perillustr. auctor T. I. Cap. IV. p. 25. admodum bene animaduertit, aduersariam partem quamlibet et in scriptis academicis arripere occasionem, Burggrauatus Norici iura optime fundata impugnandi atque in dubium vocandi. Quo modo igitur nobis vitio verti possit, si hasce obiectiones examini subiiciamus argumentaque pro contraria parte militantia, etiamsi non omnia nouiter sint excogitata, in cathedram proferamus, non videmus. At enim vero nimis longe fortasse in vestibulo, vt ita dicam, sumus commorati, domus est ingredienda. Agedum ad rem?

§. IV.

Vfus iuris Germanici cum cautione in historia patriae adhibendus.

Positiones, quas auctor Norimbergensis tractationis suae §. 1. et 2. praemittit, eo fere redeunt, vt mediae aetatis ius publicum atque priuatum nobis commendet, atque ex huius

b) scripta de quibus inuerso ordine idem dicere possim, quod conferendas prouocare. Sed ablit! quum singularem horum virorum magnificiam eruditionem, bona- que quae eorum scriptis insunt, Auctor enuntiare non dubitauit, ea agnoscam.

nimirum etiam Brandenburgicarum terrarum moderatores ad manus

huius studii et legum veterum Germanicarum negligentia prouenire contendat, vt quam plurimi de vera officialium, quos Imperator Imperii ciuitatibus praeposuit, indole, peruersam sibi fingant imaginem. Leges Germanicas genuinae de veteri statuum regimine, de officio atque dignitate Imperii officialium notitiae viam aperire, THOMASII, HEVMANNI, PÜTTERI, testimoniis confirmat auctor; ad *Speculum Saxonicum*, *ius provinciale Alemannicum* (quod minus recte Sueuicum Speculum vocant) *iusque Caesareum* deficientibus artis diplomaticae subsidiis recurrendum esse addit, simulque in harum collectionum obtrectatores et in primis in LVDEWIGVM inuehitur, quasi minus sibi constans Speculorum compilatores vilipenderet. Non habeo, quod annotationibus hisce in se consideratis egregiis opponam, nisi quod restrictio quaedam sit adhibenda, si illis plane subscribere velimus. Sit et Speculis aliisque legum Germanicarum mediae aetatis collectionibus suis honor suaeque laus, vtpote publica auctoritate desstituta, naeuis plurimis, scilicet repetitionibus permolestis, incongrua peregrinorum domesticorumque iurium commixtione &c. laborare easdem, certo sit certius. Atque si auctor statuit confirmationem Caesaream atque vniuersalem receptionem successu temporis Speculis accessisse, quam vellem, vt probasset. Sane Senkenbergius, cui plus nimio tribuit auctor, in celebratissima illa de Iure Caesareo controuersia, qua sibi mirifice placuit, suo nos docuit exemplo, optimos quandoque dormire Homeros, ideoque iustam harum rerum arbitrorum competentium notam est passus. Absit vero, vt iuri Germanico debitum detraham honorem! absit, vt legum memoratarum collectionum pretium diminuum! Ex quo enim, iuuenum nobilium mihi amicissimorum moderator studiorum, et Themidis sacra mihi adire contigit, magna cum voluptate Germanici ac Publici iuris doctrinam, prae aliis Iurisprudentiae partibus, sum amplexus, et ob arctiorem cum studio historico coniunctionem de amoenitate atque vtilitate illius adeo persuasus, vt cum aduerfario

rio eos respiciam vituperemque, qui nullo non tempore peregrina iura romana in coelum usque laudibus evehunt et, patrii iuribus omnino posthabitis, semper ad Codicem atque Pandectas, ad BARTOLVUM atque ad BALDVUM, quasi ad sacram ancoram, confugiunt. At enim vero, pace laudatissimi adversarii illud reticere non possum, quod in Ictorum scholis, ab ore doctissimorum virorum pendens, audiui, quodque, theoria generali imbutus, priuatis studiis iam sum edoctus, ius nempe Germanicum vniuersale magis esse in votis quam in rerum natura, fierique non posse, vt in consonantiam deducatur. Paucissima enim iuris Germanici praecepta ita sunt comparata, vt iam illorum temporum, quibus invaluerunt, communis obseruantia aegre doceri possit. Quam plurima eam prae se ferunt notam, vt aiunt, characteristicam, vt illorum valor exiguis plerumque finibus contineatur, et tantum abfuit, vt ad omnes Imperii provincias se extenderet, vt potius in una eademque prouincia diuersissimae consuetudines vigerent. Prono inde fuit alueo, si in aliquo probationis genere, certe in hoc caute esse versandum, si ex medii aevi Legibus veritates eruere velimus historicas. A particulari ad vniuersale consequutionem qui infert, is peccat, quique statuta singulis quibusdam locis dominantia et alibi aliter definita nullo discrimine toti tractui applicare studet, fusque deque agit miscetque quadrata rotundis. Exemplis si opus est, ea mihi in mentem veniunt, quae de rerum dominio, deque modo succedendi iure Germanico traduntur. Quam varia, quamque diuersa in vna eademque regione e. g. in terris Franconicis, deprehendimus rusticorum bona! quam varios atque plane diuersos in iisdem terris succedendi modos! Quis circa consuetudines in terris Onoldinis atque Baruthinis obuias vel mediocriter versatus, ignorat, in vna eademque praefectura communem valere bonorum modo vniuersalem, modo particularem? Et quum non de iure atque obligatione, sed de iurisdictione, officio atque dignitate officialis cuiusdam Imperii nobis

B

fit

fit differendum, nonne v. g. veterum Germanicarum legum natura varias eademque quam maxime diuerfas vocabuli Comeciae f. Comiciae significationes admittit? *c)* Cui volupe est adeat deductionem pro filiabus hereditariis de Sayn 1664. in lucem emissam *d)* et 1742. in pervulgata illa de Comitatu Saynensi controversia iussu aulae Onoldinae recufam, atque tenuem illam Saynensem Comitiam cum nostra Burggrauiae in Nürnberg eaque splendida comparet. Is certe sibi persuadebit, ROEDERVM minus recte, ne dicam acerbe, de sesquipedalibus loqui verbis aduocatosque Burggrauientes admodum grauius vituperare, quod Saynensem Comiciam extenuauerint et contra Noricos disputantes, nomen Comeciae largius interpretati fuerint. Ille potius, dum id, quod in terris obtinuit Rhenanis, ad Franconicas applicare conatur, confundit quae plane sunt diuerfa, et iis, quae sunt distinguenda, non distinctis, eius scriptura non bene concordat. Haec omnia vberius demonstrare simulque de diuerfis Burggrauiorum generibus, quae vnam eandemque diiudicandi cynosuram nullo modo permittunt, pauca inserere possem, nisi magnum et in iuris Germanici praeceptis frequens inter Burggrauios discrimen commodiori loco esset reseruandum et eodem, quo auctor aduersarius, ordine incedendum. Accedamus ergo ad eius pertractationis §. 3.

§. V.

c) Eas illud admittere et Heumann. Diff. cit §. III. statuit, quem admodum, aiens, comitis vocabulum, pro temporis et conditionis varietate, variam postulat interpretationem: ita dubium non est, quin et comitiam diuersa ratione explicari oporteat.

d) wahrhafter Gegen-Bericht das die unmittelbare ganze Reichs-Grafschaft Sayn mit nichten der Chur Pfalz Lehen jemahlen gewesen, weniger aber noch seye &c. 1742. fol.

§. V.

De antiquitate et libertate Ciuitatis Norimbergensis.

Mentionem ibi faciens ciuitatum imperialium earumque veterum Officialium, disquisitionem de antiquitate vrbis Norimbergensis se in posterum exhibiturum pollicitus est auctor Norimbergensis. Quam datam vellem ut iam fidem liberauisset! mirorque eum hoc loco tam congruo hanc disquisitionem omisisse. Inde enim quaestio maximi momenti pendet, sic se habens: vtrum Burggrauatus in vrbe Norimberga, vti Noricis placet, an potius Norimberga vrbs in Burggrauatu, quam contraria pars prae se fert sententiam, sit orta? Filium abrumperem, atque fines specimini academico positos omnino excederem, si in praesentiarum ex professo id indagare vellem, quod ab auctore Norimbergensi expectare praestat. At enim vero non possum, quin pauca quaedam hacce de materia inferam. Quod ex tota temporum serie patet, quodque inter omnes constat, et regnorum et vrbium origines densissimis tenebris quam saepissime esse obuolutas, idem quoque de ortu Norimbergae ciuitatis valet; quam ob causam nemo mirari debet, scriptores in diuersissimas de eius origine abire partes. Vt friuolas atque illepidas eorum hallucinationes mittam, *e)* qui, fide historica refragante, egregie sibi placent, dum, venuste scilicet! Noricum, Hercules filium primogenitum, conditorem arcis fingunt, vel duce MEISTERLINO, *f)* aliam viam ingressi, Drusum

B 2

sum

e) cf. omnino ill. Harlesii praecceptoris, omni, qua par est, obseruantia venerandi, Disq. problematica de originatione vocabuli Nurenberg Erl. 1764. 4. qui admodum ingeniose Noribergam, a situ septentrionali Noribergam fuisse

nuncupatam. Addere placet ex Seidelii libro allegato p. 68. vrbem Norimbergensem a temporibus, quibus innotuerit, non fuisse Noribergam, sed semper Nurnberg appellatam.

f) Ex Ludewigii Rel. Mspt.

Tom.

sum Neronem, Tiberii Caesaris fratrem, vel ipsum Tiberium Neronem Caesarem, castris conditores, singulari atque inaudita plane fiducia praedicant. Nec illis calculum adicere possumus, qui Etymologiae nimium indulgentes, ab ubertate et omnium rerum affluentia (quasi Nahrungsberg dicitur) nomen Norimbergae deriuant, seu similitudine vocis decepti, Nürnberg idem ac solitarium montem (nur ein Berg) sonare statuunt. Quid quod et recentiores atque cordatiores rerum Norimbergenfium scriptores tanto patriae amore non sunt offuscata, ut hisce figmentis pascantur. g) Coniecturam H. CONRINGII, qui a Nariscis Norimbergam dictam et pro Nariscis, in TACITI Germania obuiis Noriscos legendum esse, arbitratur, aliis diiudicandam relinquens, nec receptiori sententiae a WAGENSEILIO, SAGITTARIO, de FALKENSTEIN nec non SCHWARZIO adoptatae subscribere possum. Perhibent enim laudati scriptores, Noricos, dum seculo X. Henrico Aucupe fasces Imperii tenente, ab Hunnis premerentur, nostris in terris fixisse pedem, in colle vrbi adiacente Castellum rudi opere extruxisse, atque et colli et vrbi nomen dedisse. Quae autem sententia antiquiorum documentorum fide non suffulta et veterum scriptorum, quum teste Sagittario, ante seculum a Christo nato vndecimum h) vix vlla Norimbergenfis ciuitatis reperiatur memoria, testimonio destituta, recentiorum C. CELTIS, B. PIRKHEIMERI nititur auctoritate; quaeque a Noricis eorumque ferri molliendi causa extructis officinis circumferuntur, C. SEIDELIO et ill. HARLESIO admodum recte monentibus, com-

Tom. VIII. p. 16. facile est intelligendum, quam sublesta omnino fidei sit bonus ille magistrus, quamque calamum habuerit venalem.

g) Exploferunt iam eiusmodi deriuationes Dunmuri quondam celebratissimi Wagenfeil Comment.

de Ciu. Norib. C. II. et Sagittarius Diff. de Hist. Ant. Ciu. Nor. recufa Altd. 1745.

h) Primus, quod sciam, qui vrbis meminit Auctor est chronici August. ad a. 1070. his verbis vsus. In Nürnberg Sebaldu primum miraculis inclaruit.

menti monastici sapiunt naturam. Suauiter mihi arridet sententia, quam *cel. SEIDELIUS* l. c. prae se fert, quamue ex antiqui temporis ratione euincit. Multam enim veritatis speciem habet, iam Caroli M. temporibus, vel aliquando post, Castrum Norimbergense extitisse, atque, a Comitibus, *i*) vicinae prouinciae praepositis, occupatum contra Slauium et Winidorum crebras irruptiones atque repentinas incursiones propugnaculum fuisse. Ortum vero, quem arx habuit, etiam ciuitati tribuere, eo minus recta concludendi ratio suadet, quo magis ex tota Germaniae facie elucet, Castella primis Germanorum populis prae ciuitatibus placuisse iisque multum esse antiquiora. Urbis splendori omnino nil detrahimus, si vitam atque lucem eius ex periodo Imperatorum Franconicorum deducentes, ab imperatoribus e familia Stauffensi incrementum accepisse, affirmamus. *k*) Atque etiam si largimur, dispersa quaedam tuguria, iam fortasse Conradi II. tempore in vicinia Castrum Norici aedificata extitisse, nolumus tamen illa ipsa tuguria nomine oppidi insigniri. Immo si et hoc concedamus, iam tunc temporis aedificatas domus faciem quandam oppiduli induisse, quid? nonne temerarium esset, id exinde euincere, quod nonnulli sibi persuadent, liberta-

B 3

i) Ex eorum numero *Adelbertum Babenbergensem* fuisse ferunt, qui sub Ludouico Infante, Carolidarum ultimo, vixit, atque, astutia Episcopi Hattonis circumuentus, periit.

k) Si Fabulis esset honor, multa de Curia Ottonis M. Norimbergae habita, deque eius reconciliatio-
ne cum scitio priuigno Ernesto afferre possimus. Sed merito haec fabellas ad calendas ablegamus graecas. Et quod de Henrico Conradi II. fratre Gobelino Persona memo-

rat, quod fratri resistens ad Regem Hungariae fugere coactus, et per appositionem carnis in die Parasceues ab eo deterritus, ad regem fratrem suum reuersus, veniamque consecutus, Nurnbergh sponte reliquisset Imperio, tam multis dubiis adhuc sunt obnoxia, vt vix credamus, sinceris Norimbergenium rerum scriptores illis suffragium dare posse. Et Sagittario fides non est habenda, affirmanti, iam sub Conrado II. ciuitatem liberam esse factam atque immediatam.

tem miram seu immedietatem Ciuitatis Norimbergensis ab hūce temporibus remotissimis esse repetendam? Absit! b. GEORGIVS tractatione sexta, borarum subseciuarum Vffenheimien-
sium Part. I. inserta, luculenter, vt mihi quidem videtur, demonstrauit, ad interregnum vsque, quod vulgo sic nuncupant, ciuitatem Norimbergensem Suaeuiæ ducibus fuisse subiectam, atque a nexu municipali nequaquam liberam. Adstipulantur huic opinioni documenta tam probata, scriptorum coaeuorum testimonia tam euidentia, vt nondum perspicere queam, quomodo iis assensum praebeamus, quæ singulari libro de ciuitate Norimbergensi semper libera tradere non dubitauit ROEDERVS. Quodsi perpendamus, interregni tempus, quo Germaniam capite destitutam, in partes diuisam atque turbidis rebus misere dilaceratam deprehendimus, plerisque ciuitatibus ad immedietatem consequendam fuisse opportunum; quodsi porro hoc addamus, post infelicem Conradini illius obitum atque Ducum Sueuicorum interitum, in Sueuicis atque Franconicis terris, plerosque status id fuisse auctos, quod antea non audebant, omnia bene cohaerent, si vrbis Norimbergensis immedietatem in hanc collocamus periodum. Equidem scio, Norimbergenses ad hanc thesin euerendam insistere Priuilegio Friderici II. Imp. anni 1219. in quo enucleando totus est WOELKERVS, atque identidem prouocare ad librum censualem, quem *Saalbüchlein* vocant, *Historiae Dipl. Norimbergensi* insertum. Quod ad Priuilegium illud attinet, dubiis, quæ b. de schüz in *sylloge Diplomatum* p. 61. illi opposuit, quæque et alii de suspecta GOLDASTI fide mouent, nondum ita satisfecerunt Norimbergenses, vt a nostro tramite nos deducere queant. Nam etiamsi *Diplomatis zu Weisach* in controuersiam vocare nolimus, immunitatum concessiones Friedericum II. *Ducem Sueuiæ* auctorem habent, neque ex imperiali eius dignitate profectæ sunt. 1)

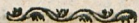
Et

D) Adeas, quaeso, cel. Oetteri in refutatione Heumannianæ Dissertationem huius rei enodationem de vocabulo comeceiæ occupatus, et Hist. Burggr. Part II. p. 666. vbi, huius Priuilegii mentionem facit,

Et liber censualis, quem ROEDERVS ante Friederici Caesaris aetatem scriptum esse perhibet, tam multis vitis a de FALKENSTEIN in *descriptione urbis Norimbergensis* p. 274. notatis, abundat, vt antiquior urbis immedietas, teste tam suspecto laudata, extra omnem dubitationis aleam nondum sit posita. Conspicimus igitur ciuitatem sub Imperatoribus ex stirpe Franconica ortam, mox Ducatui Sueuico parentem, Imperatoribus ex stirpe Stauffensi in deliciis habitam, post Ducum vero Sueuicorum occasum a nexu municipalis liberam atque immediatam. Quam multis priuilegiis postea haec ciuitas ab Imperatoribus Henrico VII. Ludouico IV. Bauaro et in primis Carolo IV. patre et Wenceslao et Sigismundo filiis, insignita fuerit, nostrum non est, vt demonstramus. Hoc vnum praeterire nolumus, quod et Burggrauiatui nostro hisce Priuilegiis multum detrahi potuerit, nisi Priuilegia intelligerentur saluo iure tertii neue existerent Priuilegia derogatoria. Sed quantum satis esset de antiquitate ciuitatis Norimbergensis, *m*) in qua cardo negotii vertitur, disputauius, quare non poteramus eam plane sicco pede praeterire, ne, dum breues esse studemus, in posterum obscuri fiamus. Nunc ad thema propius accessuri Burggrauiorum nostrorum originem eorumque dignitatem principalem atque cum ea, iam ante Rudolphinam Inuestituram coniunctam superioritatem territorialem perquiramus atque inuestigemus, necesse est. Quae quo

m) Miror aduersarium §. 3. loqui de ciuitatibus iam tempore Carolingicorum liberis, muro valloque munitis. Allegatus Vitriarius testimonium omni exceptione maius hac de re exhibere sane non potest. Quid, quod et anilis fabula de Henrico Aucepe, vrbium praecipuo conditore iam dudum explosa est. Statuere, Norimbergam

iam Carolingicorum tempore liberam fuisse, testimonia allata prohibent, atque ex iisdem patescit, quid de Imperii officialibus iam tum vrbi praepositis, quos scriptores Nor. impensius coadcerant, quique ab aduersario cit. §. 3. breuiter tanguntur, sit sentiendum. In Carolidarum periodum sane non quadrant.

dilucidius cognoscantur, duas cum hac nostra materia cognatas obseruationes praelibabimus. Quarum altera originem superioritatis territorialis in genere, altera vero ortum Burggrauiorum generatim tractabit.

§. VI.

De superioritate territoriali in genere.

Quicumque animo secum volutat, arduam ac vexatissimam de initiis superioritatis territorialis quaestionem iam multosⁿ⁾ exercuisse viros, eamque auctorem desiderare abundantanti Iuris Publici cognitione instructum, is sane omni numero absolutam huius materiae pertractationem, quam nec Dissertationis spatium circumscriptum exhibere finit, a me non expectabit. Liceat mihi tantum hoc loco positiones quasdam stabilire quae iam ab aliis euietae themati probando multum inseruiunt, quaeque commodius in peculiari Dissertationis paragrapho comprehendam, quam disrumpas iis attexam, quae de origine Burggrauiorum mox sum allaturus. Abunde notum et perquam vulgatum est, Imperii R. G. formam, cuius similitudinem in toto terrarum orbe non reperimus, iam ab antiquissimis temporibus magnas subiisse mutationes. Quae tem-

ⁿ⁾ cf. M. H. Gribneri et B. G. Struvii Disq. de Dominio directo in alieno territorio 1743. recusae, quibus adiuncta est Recensio Scriptorum de S. R. I. Territoriis, variis eorum speciebus, acquisitione, incorporatione, condominio, superioritate territoriali, nec non seruitutibus Iuris Publici. Centum et quadraginta tres ibi allegantur auctores, quorum numerus scriptis post an-

num 1743. ad nostra vsque tempora vulgatis, mirifice adhuc augeri possit. Gratus profiteor me multum debere illustr. Rudolphi nostri, praeceptoris ad cineres vsque venerandi, Vindicis territorialis potestatis, quarum Cap. II. indolem ac naturam superioritatis breuiter sed exquisite perillustrat. Et ipse aduersarius Norimb. in subsequen- tibus ad haec pronocat vindicias.

tempore Merouingicorum et Carolidarum successiua seu hereditaria fuit forma, sub Arnulpho euasit electitia et e republica simplici sensum atque pedetentim demum facta est resp. composita. o) Duces igitur regimen prouinciarum, quod ab initio nomine Imperatoris ab illis exercebatur, successu temporis proprio motu exercuerunt; et comites atque dynastae, qui Ducibus in regula subiecti fuerunt, quique in pagis subordinati imperii exercitium pari modo habuerunt, postea p) illud ipsum quoque acquisuisse constat. Ex quo in Imperii G. prouinciis haecce magna cognoscitur rerum conuersio, adest, quod superioritatis territorialis nomine venire solet, et in praefentiarum Germanicis Imperii territoriis, in sensu politico sumtis, q) adhaeret. Quum verba valeant sicut numeri

o) Rempublicam compositam non idem valere, ac systema foederatarum ciuitatum, quod Hippolyto a Lapide (Chemnitio) et Trenero placuit, Iuris Publici Doctores abunde docent.

p) Quum Auctor N. quaestionem in rubro pertractationis excitatam, sectione secunda disquisitionis ita proponat: vtrum Burggrauatus N. originetenus (ursprünglich) fuerit principatus, nec ne? iam ex supra allatis patet, quamnam reponsonem in promptu habeamus. Nulla veterum Imperii Procerum dignitas, ducalis, principalis aut alia statim ab origine ita erat comparata, qualis hodie conspicitur, et assertio, ex Imperatoris officiali-

bus status Imperii fuisse ortos, splendori familiarum illustrium nil detrahit et Historiae consentanea est. Nullus Brandenburgicorum scriptorum vnquam dixerit, Burggrauatum Norimbergensem iam ab incunabilis fuisse principatum. Itaque non de dignitate *originetenus* principali, sed de termino a quo in iis, quae sequuntur, cum auctore N. erit disceptandum.

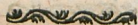
q) Differt hicce significatus quam maxime a geographico, estque territorium, in sensu politico sumtum, prouincia Imperii R. G. familiae illustri s. ecclesiasticae fundationi competens atque potestati Imperii R. G. immediate subordinata.

mi, quumque pessima quaedam logomachia et hacce in re quam saepissime deprehensa, noxiam nullo non tempore tri-
candi suppeditet materiam, incongrua atque iam ab aliis re-
prehensa, ab usu, tyranno, introducta *superioritatis* denomi-
natio explicatione indiget; et ii quidem recta via insistere
mihi videntur, quibus *superioritas ab Imperio summo, maiestate
et potestate suprema civili sollicite distincta, subordinatum est in
Prouinciis I. R. G. imperium.* Quibus iuribus essentialibus
aeque ac accidentalibus modo definita dependens ter-
ritorialis potestas absoluitur, quamque varias diiudicandi
rationes requirat, huius loci non est inquirere. r) Sufficit
potiora momenta, quae et Disquisitioni nostrae usum prae-
stare queunt, eo redire, vt omnia iura potestate civili com-
prehensa in Germania sint iura territorialia essentialia, nisi
naturae superioritatis territorialis, aut LL. Imperii repug-
nent, item: vt, quidquid est in territorio, censetur esse
quoque de territorio. cet. Quum igitur quaestio a nobis diluci-
danda eo tendat: an statim ab initio superioritas territo-
rialis Burggrauis Norimbergenfis competierit nec ne, var-
ias Iuris Publici Doctorum de origine superioritatis territo-
rialis disceptationes sicco pede praeterire nequeo. Optime,
nisi me omnia fallunt, ii faciunt, qui, huius materiae ex-
positionem suscipientes, distinctionem statuum ecclesiasticos
atque saeculares inter praestruunt. Docent quippe Imperii
nostri Annales, Ecclesiasticos sibi comparasse superioritatem
territorialem, dum, temporum suorum conditione usi, ab
Aduocatis, perquam illis molestis, per varios casus, per
varia discriminina rerum in libertatem sese vindicarent.
Alio vero atque plane diverso modo saeculares systema
for.

r) Quinam Characteres superioritatem territorialem ingrediuntur et quam caute sint designandi, Heumannus peculiari Diss. Altorfii 1749. habita, eximie, ni fallor, explanauit.

formarunt territoriale. Quo vero modo? Id monstrare opus, id indagare labor est. LVDEWIGII paradoxa in *Diff. de Germania Principe sub Conrado I.* ventilata, quibus GVNDLINGIVS, strenuus oppositi vindex, *Dissertatione de Statu Reipublicae Germanicae sub Conrado I.* obuiam iuit, superioritatem nempe territorialem iam post extinctam Carolidarum stirpem, Conrado I. ad Imperii gubernacula accedente, extitisse atque omni vigore iam inualuisse, in vulgus nota sunt. Licet eandem sententiam iam PAVRMEISTERVS, LEHMANNVS, MONZAMBANVS, (*de Puffendorf*) CONRINGIVS atque COCCIVS propugnauerint, eaque GLAFEVVM et in primis ROSMANNVM habuerit fautores; verum tamen vix ac ne vix quidem poterit illa ex monumentis Imperii probari, quin potius ea ipsa sat illi repugnant. STRVBENIVS igitur, vir summus, aliam viam ingressus, putat, Imperii status pluribus titulis singularibus regalia acquisiuisse. Quomodo vero haec opinio cum Imperii Historia, cum superioritatis territorialis notione, *complexum iurium indicante*, conciliari possit, alii viderint. Hoc harum rerum peritissimi lubenter concedunt, superioritatem territorialem, quae ab longissimis inde saeculis a statibus sperabatur, puncto temporis quasi Deum ex machina non profuuisse, statuunt tamen, quod et nobis placet, breui admodum temporis spatio eam natam esse. Quidquid est, de illa singulari atque valde impugnata *Ludewigiana* sententia, infortias ire nolumus, aliquid veri ei inesse atque Conradi I. immo iam Merouingicorum atque Carolingicorum temporibus vestigia S. T. fatis luculenta occurrere. Ad Duces cogitationes si dirigamus, longe sane eminentiori dignitate sub Conrado I. eos conspiciamus, quam qua olim inclaruerunt. Quod si res aliter se haberet, cur, quaeso, Henricus Auceps, iusti aequique amantissimus princeps, quem Conradus I. nimiam eius potentiam timens, Ducatu Thuringiae exuere tantopere cupiebat, tam acriter tantaque pertinacia restitisset, ut, quanticumque fuerint regis conatus, in irritum tamen omnes

omnino caderent? cur denique idem animus et ceteris Ducibus, Arnulpho Bauariae, Giselberto Lotharingiae, Sueuiciaeque Burchardo fuisset, prouti ipsorum res gestae docent? De iure autem vel, si placet, iniuria horum principum virorum disputare, instituti ratio non permittit; at fecerunt, atque factis luculenter declararunt, se potestatem, quam tenebant, non amplius spectasse tamquam nude administratoriam vel praecariam, sed tamquam imperium ipsis proprium. Id dilucidius adhuc ex illis temporis rationibus perspicere potest, quibus, Conrado I. fatis perfuncto, Henrico Saxoni imperium fuit delatum. Is sane Imperii delationem sibi postulans idque acceptatione adquirens, aliud quiddam in animo habere non poterat, quam eodem modo Imperium suscipere, quo modo ipse ceterique Duces antea Conrado permittere voluerant; voluerant autem, ut simul ipsis superioritas territorialis salua esset. Tacitum itaque pactum, superioritatem territorialem Ducibus indulgens, iamiam tunc temporis adfuisse, a vero abhorrere, non est quod credamus. Id quod ergo Ducibus tacite ab Imperatoribus fuit concessum, per longam deinde saeculorum seriem, Imperii obseruantia magis magisque fuit corroboratum, atque, via facti in viam iuris degenerante, et praescriptioni, ceu iustissimo acquirendi titulo, non nihil erit tribuendum, usque dum Pace Westphalica S. T. confirmata esset atque omnis dubitationis vinculis exsoluta. Atque haec de Ducibus prolata, mutatis mutandis, ad Comites quoque posse transferri, quid prohibeat, non videmus. Qui quidem Ducibus, quibus olim in regula subiecti fuerant, obsequium denegabant atque, iugum excutere studentes, nonnunquam et armorum vi, non ita multo post, in pagis atque Comitatus idem obtinere volebant, quod Ducibus in prouinciis felici admodum successu, euenisse perspexerunt. Certum atque determinatum tempus, quo Comitum potestas propria sit facta, definiri quidem vix potest, KOELERVM tamen, (Reichs-

Hist.

Hist. p. 115.) insignem historicum, mecum consentientem sistere possum, si, hancce mutationem iam Conradi II. tempore fuisse peractam, affirmem. At enim vero multum abesse, vt omnia iura, hodie superioritati territoriali inhaerentia, iam ab initio sub illa complecterentur. Essentialia iura ab accidentalibus sollicitè vt distinguamus, necesse est, et quum, posita superioritate territoriali, illa ponantur, haec, manente licet superioritate territoriali, et abesse possunt. Exempla nobis sint iura monetæ, vestigialium, metallifodinarum atque ius venationis, quæ S. T. necessario non insunt, nec ab initio infuerunt, sed specialibus quibusdam titulis, priuilegiis, præscriptione, cet. acquisita, successu temporis cum ea coaluerunt. s) An Ciuitates Imperii et Nobiles imperio, alio Domino non intercedente, parentes, superioritate gaudeant territoriali, varia agitatur Themide, atque adhuc sub iudice lis est. Hoc certe negari nullo modo potest, si cuilibet non statui immediato, superioritas territorialis esset tribuenda, fore, vt plures eadem insigniendi essent, qui non sunt. Quo pertinent Canonicorum quaedam Collegia, Ganerbiniatus immediati atque immediati pagi. Quos omnes superioritate territoriali potiri, haud commode dici potest. Ad Nobiles vero immediatos speciatim quod attinet, alii e. g.

C 3

10.

s) Haec perpendas, quaeso, quia et disquisitioni de principali dignitate Burggrauatus Norimbergensis multum inseruiunt. Multi, e. g. PIETSCH in *Diss. de meritis Domus Brandenburgicæ in imperium* Alt. 1721. habita p. 16. sibi persuadent, Carolum IV. demum Burggrauos N. ad S. R. I. Principum dignita-

tem euexisse; forte hanc ob causam, quia Carolus IV. Diplomate de anno 1363. Burggrauis omnes auri, argenti, cupri, ferri, plumbi, stanni ac omnium minerarum montana et fodinas concedit contalitique. Quam opinionem solida illa Doctorum I. P. sententia, supra allata, destruxit.

IO. LAVR. SCHMID^t) et FELZ asserunt, illis superioritatem territorialem, alii e. g. HORNIVS tollunt, et quam plures, in tali lite componenda, iudices haud competentes, ieiune admodum iurisdictionem tantum -patrimonialem Nobilibus tribuendam esse, volunt. Fortasse ex discrimine, quod inter potestatem publicam atque superioritatem territorialem intercedit, clarior huius rei redundabit expositio. Falluntur enim Icti, qui ab uno alteroue regali argumentum ducunt ad complexum omnium. Et si potestatem Nobilium immediatorum publicam non disteantur, illa cum iuribus, quae verbo superioritatis territorialis, prouti a nobis definita est, continentur, non erit confundenda. Instrumentum P. W. quod ius sacrorum independens quidem Nobilibus concedit, eorum §. Gaudeant, de superioritate statuum territoriali disponente, mentionem neutiquam facit, et si in aliis P. W. locis, voce iuris territorialis posita, Nobilitas quoque immediata ibi comprehendatur, Nobilium attamen praedia, pro territoriis supra pag. XVII. not. q. a nobis descriptis, haberi nequeunt. Quae autem sine territorio territorialis superioritas cogitari potest? et quo modo P. W. iura Nobilibus concedere possit, quae ad eos nullo modo quadrant, non video? Quod iure sententiae in comitiis dicendae sunt destituti Nobiles, ex eo, ut KOPPIO placet, superioritatis territorialis defectus, ut mihi quidem videtur, nondum deduci potest. Gaudent nimirum hacce praerogativa et Imperii Ciuitates, atque nihilo minus quidam Iuris Publici Doctores, profecto haud ignobiles identidem *potestatem publicam* Imp.

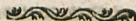
†) Augustissimi Regis Borussiae quondam a consiliis aulicis et consiliarius primarius ordinis equestris in pago ad Almonam, pater eximie doctus meritiissimi filii Io. Christ. Schmid, fe-
renissimi Ducis Wurtembergici a Legationibus intimis, Consiliarius primarius ordinis equestris in pago Rhoenensi Werrano, de cuius benevolentia affinitateque licet mihi gloriari!

Imp. Ciuitatibus assignantes, superioritatem earum territorialem in controuersiam vocant. Sane non insulse! quum et Imp. ciuitates territorii (Reichsland) careant, licet ditioribus (Gebiethe) sint praeditae. De origine immedietatis Nobilium Ciuitatumque Imperialium accurate et exquisite disputare, instituti ratio non permittit. Sufficiat mihi digito quasi monstrare, Nobiles in Franconia, Sueuia, Rhenanis, que terris Ducibus fuisse subiectos, Ducatibusque, in primis in Franconia ac Sueuia post Conradini obitum, extinctis necque amplius restauratis, in libertatem sese vindicasse. Eorum itaque immedietatem ab iis temporibus repetere, quibus Ciuitatis Norimbergensis (vt de aliis Imperii ciuitatibus in praesenti taceam) Immedietas assignatur, haud erit absolum. Sed haec obiter!

§. VIII.

De Burggrauis in genere.

Quapropter absoluta hac qualicumque de origine superioritatis territorialis discussione, ad aliam, de ortu Burggrauiorum in genere deque diuersis Burggrauiorum ordinibus, descendam. Auctores, qui arduum hoc atque enucleatum per dignum caput sumserunt sibi enodandum, in diuersas abeunt partes; in eo tamen omnes conueniunt, cui nec Auctor Norimb. §. 5. aduersatur, Burggrauis nempe etymon a vocabulis *Burg* et *Graf* esse constituendum. Nolo radices, vt ita dicam, ex quibus Burggrauis nomen est conflatum, sollicitius inuestigare. De *Burgi* enim significato iam PFEFFINGERVS *Vir. illustr. T. II. L. I. Tit. XVII. §. 7.* tam varia tamque vtilia dedit, vt omni iure lectorem ad hunc publici Iuris solertissimum indagatorem atque ad agmina, vnde proficiat, ab illo laudatorum scriptorum, in primis vero ad HORNII pereruditum tractatum, *de Burggrauis Magdeburgicis*, remittere possim. Et LOEBERVM addere licet, qui, de *Burggrauis* differens *Orlamundanis* §. Diss. 3. notiores Burggrauiorum

rum denominationes copiose exponit, omniaque tanta diligentia perquirat, ut neminem poeniteat, ipsum adire. Infruit quoque eandem scenam *BYDERI Repertorium Reale Pragmaticum* secundis curis cl. SCHEIDEMANTELII multo locupletius nuper editum, ubi sub vocabulo *Burggraf* locum hunc erudite explicat. Missis eorum nugis, quibus nil nisi peregrina placent, quique teutonicam vocem *Burg* a Graecorum vocabulo *πυργος*, turrim significante, seu, si Diis placet, a ברג quod arabice itidem turrim denotat, inuita Minerua repetere student, τὸ *Burg* domesticam, nec a Graecis mutuam vocem esse, atque Romanorum Castellum siue arcem signare, aperte laudati scriptores comprobarunt; quamvis et hoc illis demus, crebra habitacula muro non clausa, *Burgos* vocari, quin et quandoque oppidum *Burgo* adhaerens, *Burgi* vocabulo insigniri. De nomine *Graf*, *Grauii*, *Grauiomis*, Latinorum Comitum, infra dicendi locus erit, quando de genuinis *Comeciae* natalibus sumus dicturi. Id tantum praeferuere iuuat, nonnullos sinceris rerum censoribus stomachum, seu potius cachinnum, mouere, dum, risum teneatis amici! *Grafen* ἀπο τῆ γραφῆν Graecorum, siue a grauitate Latinorum, dictos fuisse, sibi persuadent. Quid? quod et alii rectius quidem ex vernacula lingua vocis etymon deducentes fastidium tamen lectori creant, si a *Kraft*, vel a verbo *Graben* (fossia), deriuandum esse, existimant. Optime fortasse ii faciunt, qui a canitie, seu voce originaria *grau*, grauiomem repetunt, quandoquidem veteres prouectioribus aetate grauiomis munus plerumque demandarunt, atque adeo a potiori, quod aiunt, facta est denominatio. Vtuncque se res habet, ne plus, quam par est, lubrico Etymologiae inhaereamus, pauca tantum, Comitum officia quae respiciunt, annotabimus. u) Miror quippe, Auctorem Norimbergensem primae

u) Iam Merouingici prouincias, ces hisque subordinatos Comites Imperio eorum subiectas, per Du. f. Grauiomem rexerunt: interdum

mae §. 5. propositioni, nullo adhibito discrimine, oppido statim annectere: vocabulum *Graf* antiquiori aetate tantum modo iudicem denotasse, idque lippis, uti aiunt, atque tonforibus tam notum esse, ut prorsus nihil adfit, quod longius hac de re nos dubitare sinat. At enim vero, cum bona Auctoris venia, contendo, haec nimis generatim ab ipso esse pronuntiata. Dum breuitati studemus, dumque hoc §. alia adhuc sunt ponderanda, ampliolem huius rei pertractationem aggredi nondum possumus. Adeat ergo, si placet, viri *illustris* RVDOLPHI laudatas vindicias ibique a pag. 73. - 79. excitata capitularia, ex quibus sat multis locis comprobari potest, eum manifestam vim menti inferre, qui nil nisi iudices quondam comites fuisse, arbitratur. Vexillis seu hasta signifera inuestiti, imperium in complexu exercuerunt, banoque instructi et polliciae curam habuerunt, praecepta regum circa rem monetariam et foresta obseruari curarunt, perque ministros quoque tributa a pagensibus receperunt, quae sane in meros iudices haud adeo quadrant. Sed haec obiter. E diuerticulo in viam redeuntcs, Burggrauii notio-

nem

et solis Comitibus regendas concesserunt. Carolus M. Ducum nimiam timentem potentiam, Ducatus sustulisse et in Comitatus Ducatus illos commutasse ex Historia Imperii edocemur. Sub posteris illius Ducibus, iure quasi postliminii redierunt, et antiquus mos, per Ducibus et Comites administrandi prouincias ad Germanicos et primum quidem ad Saxonicos reges et Imperatores migravit. Quin et successu temporis varia Comitum genera suborta sunt. Qui in pala-

tio Imperatoris vel regis ius redderant *Comites Palatini* vocabantur; qui prouinciis mediterraneis praefecti, *Landgrauii*; qui limitaneis *Marggrauii*; qui *Gauis* vel pagis *Gograuii*, qui Burgis praerant, in illis ius dicebant, aliaque obabant munia, *Burggrauii* dicebantur. De posterioribus Vossius contendit: Burggrauii axioma sublimius visum fuisse, quam Comitibus magisque arrisuisse, quin et Vrtisius addit: Burggrauios s. Aduocatos Comitibus olim antelatos fuisse.

D

nem nunc prae illa Comitis eruemus. Quo diutius ingenii acie qualicumque varia Burggrauiorum genera anquirimus atque contemplamur, eo difficilius est, generali definitione, Burggrauium, haud vnum siue iudicum, siue praefectorum, genus, tali modo insignire, vt definitio a Logicorum supercilio nil metuat, neque ad logicum rigorem offendant. HORNIVS quidem illos Burggrauios dictos fuisse autumat, qui ab Imperatoribus et Regibus castris et Burgis atque adiacentibus terris et vrbibus fuerunt praefecti, vt illas regerent atque ibidem ius dicerent. Recte omnino, si tantum de Burggrauis, longe eminentiori dignitate prae aliis fulgentibus, Imperialibus quippe, sermo est. At quis nescit, esse quoque Burggrauios ab Episcopis, Ducibus, Comitibus, Ciuitatibus et Nobilibus constitutos? quin et Imperatorii non omnes vnus eiusdemque conditionis fuerunt, sed alii e. g. Burggrauii Kirchbergenses, Comitibus aequiparantur, alii tam tenues atque exiles conspiciuntur, vt, dum extra fines Castrorum ad circumiacentes terras officium protrahere illis nefas esset, illustribus personis non sint annumerandi. Auctor Norimbergensis contendens: Burggrauios comites fuisse minorum ordinum, a maioribus Comitibus semper distinctos, et nullo non tempore Castellis tantum atque Ciuitatibus praepositos, in Scyllam incidit, dum vult vitare Charybdim. Non poterat enim non sua descriptione illos tantum innuere Burggrauios, qui, quasi Dii minorum gentium, ab Episcopis, Ducibus, Comitibus, Nobilibus et Ciuitatibus constituti, cum Imperatoriis maiorum ordinum (*Reichsburggrauen*) neutiquam sunt confundendi. Aliud quoque ex LIMNAEI verbis, ab auctore, ad Definitionem suam comprobendam, allegatis, eruere non possumus; nam licet Comitum distinctionem in maiores atque minores non reiciamus, exinde tamen nondum sequitur, omnes Burggrauios minoribus tantum Comitibus esse accensendos. An laudati PFEFFINGERI, seu potius (quum in Textu leguntur) VITRIARIJ verba Burggrauii notionem penitus exhauriant, atque ad omnia Burg-

Burggrauorum genera quadrent, dubito. Designant nimirum l. c. §. 14. Burggrauos Comites fuisse ab imperatore de Castro Imperii rite inuestitos, atque aperte declarant, auctorem tantum Imperatorios Burggrauos in mente habuisse. Mallet itaque eam PFEFFINGERI definitionem arripere, quae cit. l. §. 7. est prodita, quaeque Burggrauos comites arcis et praesidii sistit, atque in Notis varia Burggrauorum genera statim annectit. Praestantior vero cl. SCHEIDEMANTELI sententia est, quam in laudato *Repertorio*, vocabulum *Burggraf* exponens itidemque *VDERI* notionem eximie emendans, profert statuitque: Burggrauos fuisse Praefectos et Praesides in arcibus residentes, quibus tum nomine Imperatoris, tum Episcopi s. Archi-Episcopi (adde: quandoque nomine Ducum, Comitum, Nobilium) belli, iustitiae, politiae s. rerum oeconomicarum administratio (adde: quandoque tantum arcis cuiusdam tutela) incumbebat. Animadvertit quippe vir eruditissimus, disiunctiuam admittens definitionem, discrimen haud leue inter Burggrauos intercessisse, subiungitque notioni mox insignem Imperatorios atque Episcopales inter differentiam, quibus, vti proxime sequentia declarabunt, adhuc plura Burggrauorum genera adscribenda sunt. De multiplici in medio aeuo Burggrauorum denominatione si simus solliciti, iam a LOEBERO l. c. p. XXI. notatum est, voces, *Burggrauus*, *Burggrafus*, *Burgrauius*, *Burggrauus*, *Burchgraffus*, *Burckgrauus*, *Purggrauus*, *Borggrauus*, *Boerggrauus* in Diplomatis occurrere; et ad Synonima animam si intendamus, Burggrauos olim Aduocatos Burgi (*Voigte*, *Burg Voigte*, *Oberste Voigte*) vice Comites, quin et Castellanos appellatos esse, in propatulo est. An et Imperatorios Burggrauos eminentioris dignitatis, Castellani nomen semper denotet, mihi nondum liquet. Profecto si Castellani vocabulum simpliciter vocabulo Burggrauii equipollere velimus, v) STÜBNERVS supra cit. *Diss.* §. XVI. vtrum

D 2

que
v) Si pari passu ambulant, factum multum a pristino vsu recessisse, tendum est, et Castellani vocabulum quum et subinde viliores homines,

que officium ingeniose discernens, emendatione indiget. Ceterum quod ad diuersam Burggrauios vernacula lingua scribendi rationem attinet, lubens LOEBERO assentior, eam ex corrupta mediae aetatis orthographia fluere, atque varia Burggrauiorum synonyma e Latio arcessita, SEIDELIO *l. c. p. 42.* praeclare monente, sine dubio inde proueniunt, quod latina lingua, medii aevi Diplomatum usitata, Burggrauii nomen natiuum respuit, hancque ob causam Burggrauii vocabulo aliud, minus adaequatum, substituit. Quibus praemissis ad ipsa Burggrauiorum incunabula deuenimus. Magnum profecto sententiarum diuortium in auctoribus, hacce de re occupatis, offenditur, quod comprobatur, quod nemini mirum videri debet, in rebus tam antiquis tamque tenebrosis tot esse capita, quot sensus. Ne aliorum scriinia expilare censear, vitro profiteor, me multum ex iis, quae apud HORNIVM, LOEBERVUM, SEIDELIVMQUE sparsim leguntur, in usum meum conuertisse, verbaque eorum nonnunquam mea fecisse. Differentiam ante omnia inter Burggrauium Landgrafumque, a HACKIO *Chron de Com. Templim.* et post eum a THOMASIO *de Iurisd. et magistr. Diff. Thes. C.* negatam omni iure meritoque statuentes, conspirant laudati scriptores atque euidentibus probant testimoniis, Burggrauii vocem sub Carolingico Imperio fuisse incognitam, quin immo ab aevo Henrici Aucupis alienam. At enim vero si plane nos consentientes habere volunt, non refragabimus, dummodo scrupulum nobis aliquem eximant, inde natum, quod iam in Francicorum praesertim Carolidarum monumentis *Burguardi* obuii sunt, nomine quidem a Burggrauis distincti, re ipsa tamen i. e. officio ita coniuncti, ut nos quidem, qualescunque fuerint illi *Burgwardi*, praecursus Burggrauiorum eosdem compellere vix ac ne vix qui-

quibus cura arcis s. castri cuiusdam nos hodie nuncupare solent.
inspectio demandata est, Castella

quidem dubitemus. *w*) cf. omnino PFEFFINGER *l. c.* §. 7. p. 594. Coniectura est, fateor, adeoque viteriori examine haud indigna, saltem non ita temeraria, vt culpa eorum in nos possit conferri, qui Iustiniana de praefecto, tam veteris quam nouae Romae i. e. Constantinopoleos, iura, ad Burggrauios nostros trahere non erubuerunt. Ne vero iusto diutius coniecturis indulgeamus, in eo cum laudatis auctoribus sentimus, quod nomen Burggrauii ex aeuo Saxonico Imperatorum sit petendum adeoque dignitatis auspicia sub Ottonis I. Augusti principatu in constitutione Aduocatarum reperiantur. Satis aperte non tantum ex Ottoniani aeui, sed etiam ex antiquiorum temporum Documentis constat, Imperatores et praestantissimos subinde Principes atque rebus praeclare gestis insignes nimio plus Clero indulisse, atque in eius diuitiis augendis medium non tenuisse. Vt Episcopatus atque Archi-Episcopatus ab illis conditos silentio praetermittam, illorum temporum Annales abunde docent, quam largis ditionibus, quam amplis territoriis atque regalibus iuribus, iam ante Ottonem I. et praecipue quoque illius tempore eiusque fauore, praediti fuerint clerici; quamque multas vrbes, quarum prima incrementa ab Episcopatum fundatione inprimis sunt repetenda, inhabitauerint. Quae cum ita essent, eorum erat, vt iuris dicundi, belli pacisque quaeque alia Imperii saecularis sunt, curam haberent. Quum vero iam dudum antiquum illud iuris axioma, Ecclesiam non sitire sanguinem, inualesceret, ab Imperatoribus factum est, vt Aduocatae constituerentur, quarum plena est exemplorum vetustas. Siquidem Aduocati (*Schutz und Schirm Voigte*,) probante LOEBERO p. 26. fol. et Cauffidici, Tutores, Protectores, Actores, Pastores laici, Defensores

D 3

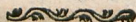
w) el. Scheidemantel quodam einige königliche Richter in den modo mecum sentit: Es ist wohl wenigen Burgen waren. Burggrau nicht zu leugnen, *l. c.* §. 5. aiens, uii nomen vero ante Sec. XII. non das schon unter den Carolingern innotuisse putat.

fores, Mundiburdi, Vicedomini &c. dicti, ne Clerici ab animarum cura, quam nullo non tempore in ore habebant, distraherentur, vtque secularibus negotiis non impediti, tanto melius ecclesiastico munere perfingerentur, ab Imperatoribus sunt prodi, atque Episcopis, Abbatibus ac Monasteriis adiuncti. Qui igitur in turbida illa tempestate bona Clericorum ab hostium incurfionibus armis defenderunt, ciuilem criminalemque Iurisdictionem tanta auctoritate exercuerunt, vt Clericalis ordo, inuitis illis, valide quidquam conficere vix posset. Vetus quoddam Chronicon MSpt. Magdeb. Scabinorum, ab HORNIO p. 17. ex OCKELII tr. de Palat. Reg. excerptum, pro temporum ratione lepidam huius rei dedit narratiunculam, quam heic apponere licebit: *Wente de Bischoffe betten in den tyden, leuer Cassele, wete Platen, en Predigten leuer, wenn sie dagedingeten, so gengen o leuer tho Chore, wenn se in die Herfarth togen, sie legen leuer tho Schlapp Huse, wenn tho selde, sie borden leuer in den Psalter tho Dische lesen, wenn den Hussmann ob den thore blasen und finde roffen.* Postquam vero deinceps eo usque progressi sunt Aduocati, vt deprauatos Clericorum mores subinde corrigere studerent, tantum sibi Clericorum odium concitarunt, vt hi omnes intenderent neruos, Aduocatos a se amouendi. Euentus autem votis non statim respondit, quum, gliscente Clericorum dignitate, et Aduocatorum potestas pariter adulesceret simulque eo procederet, vt et Duces et Comites Aduocationis iura suscipere, seu in monasteriis a se constitutis sibi reseruare e re sua esse putarent, quin et dignitatem, quae ambulatoria antea fuit, hereditario iure ad successores transferrent, emerent, oppignorarent, se ipsos autem aliis, splendidioribus nimirum nominibus decorarent. Ii vero, qui Burgos seu Castella Imperatoris vice tenebant simulque Aduocati munere fungebantur, a Burgis Burggrauii elogium sibi sumferunt. Quod et supra allegati Chronici verba indigitant, quae sic se habent: *dat schaach darumne, dat de Burggrafe solte das Gotteshus verfechten und hel-*

helfen beschirmen tho weltlicher Rechte; et mox infra: darumme wort de Borggraffe dem Gottesbuse tho Voete gefant, und was des Gottesbus Högest Vogt genamdt. Quanti ponderis iurisdictionis horum Burggrauorum fuerit, vel exinde dispalescit, quod insigniora ex illa orta sint dicasteria s. scabinatus, e. g. Magdeburgensis, Hallensis, Donensis et s. p. quorum responsorum eximiam in medio aevo auctoritatem, nullus in hist. iuris priuati Germanici vel mediocriter versatus, ignorat. Atque haec sufficiant de Burggrauis, quos imperiali auctoritate Episcopis fuisse addictos diximus, quorumque exemplum maxime celebre Burggrauium Magdeburgensem habemus, de quo praesertim HORNII percerudita lucubratio verba fecit. Constitutus erat ille Burggrauus ab Imperatore, pendeatque, quid quid aduersarii ab HORNIO refutati contra nitantur, ab Imperio; pro vnica autem norma ceteros Episcopales diiudicandi Burggrauos vel ideo haberi non potest, quia luce meridiana est clarius, successu temporis Episcopos, Imperatoribus cennuentibus, sibi ipsis Aduocatos Episcopatum tutelares constituisse, quorum haud pauci Burggrauii axioma adscuerant. Qui quum dignitate iam iam memoratis Burggrauis multum essent inferiores, statim quoque eo sunt redacti, vt coacti essent, Episcopis iam saecularem potestatem exercentibus, cedere, atque Episcopis sua iura relinquere. Quibus aucti iuribus, Nobilibus quibusdam seu aliis honestis viris, qui itidem Burggrauii seu comites urbium appellabantur, munia quaedam oeconomica v. g. inspectionem granarii &c. obtulerunt, ex quibus apprime cognoscitur, eos cum modo allegatis nil nisi nomen habuisse commune. x) Non est, quod talium Burggrau-

x) Loeberus l. c. tales Burggrauos nomine *Kasten Voegte* compellat, eosque, sane non infulse, cum honoratiere Oecono-
 mo in Italia *Maggiordomo* vocato, comparat. Et alio loco p. 44. fol. not. f a) exemplo a vocabulo *Consulis* petit o ingeniose commonstrat, Burggrauii axio-

grauiorum exemplum anxie quaeramus, etenim otium nobis fecit Auētor Nor. tale exemplum suppeditans mox aequa lance ponderandum. Interim et Burggrauii conspiciuntur, quibus nil negotii erat cum ecclesia, quique terris Imperatoribus et Regibus immediate subiectis praepositi, inque illis ius dicentes, in bello exercitui, in pace vero saeculari regimini praeerant iustitiamque administrabant. Sunt quippe Burggrauii Imperatorii s. imperiales; et quum iam supra diuersas horum Burggrauiorum classes breuiter tetigerim, eos, qui praeclariori dignitate potiebantur, paucis contemplantor. Tantum enim abest, vt intra castris cuiusdam fines illorum potestas contineretur vt potius in terras adiacentes latissime aliquando sese extenderet. Suffecti in locum Comitum, quibus in pagis (*Gauen*) iurisdictio competeat, eadem, qua comites, praediti erant potestate, atque in Castris vel ciuitatibus in eorum comitatu existentibus agentes, et per modum exceptionis Ducibus non subiecti, nomine Imperatoris ciuilem aequae ac criminalem iurisditionem, bannum regium, exercuerunt, vsque dum per specialia priuilegia ciuitates quaedam eorum iurisditione eximerentur. Quibus deficientibus, Ciuitatis magistratui, qui et homagium Burggrauio praestare tenebatur, praesidebant, et controuersias altioris indaginis ipsi dirimentes, Vicariis, seu Scultetis suis, leuior-

res

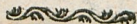
axiomati idem contigisse, quod solet vocabulo Consulis, quo hodie cuiusuis ciuitatulae burgimagistri vtuntur, et cuius amplum splendidumque significatum, nemo non Historia Romana aliquantulum tantum imbutus, nescit. Nisi per se pateat, verba quam saepissime a veteri loquendi vsu recedere atque in alias significationes degenerare, cumulum exemplorum addere pos-

sem. In promptu sunt honorum tituli, quibus homines insigniantur e. g. vocabulum *Illuster*, Carolingico aeuo Imperatorem denotans, nostrisque temporibus multo liberalius datum. Quodsi posterio axioma Excellentiae (*Excellenz*) amplectentes, inde ad statum eorum argumenta ducerent, qui hoc elogio hodie corruscant, nae sane ridiculi forent.

res causas decidendas permiserunt atque in primis redituum Imperialium curam gesserunt; At vero ea, quae Imperatoris nomine ac auctoritate originetenus administrarunt, nata posthac superioritate territoriali (quando orta sit in tractu Norico infra videbimus) vna cum territorio ipsi adquisiuerunt atque ad posteros hereditatis iure transtulerunt. Huc referamus necesse est Burggrauios, de quibus nobis sermo est, Noricos quippe, quorum hodiernus felicissimus successor est Serenissimus Princeps noster, populi sui deliciae. Memor propositi speciminis continuationem mox sum daturus, ideoque non opus habeo, vt huic §. plura adhuc de eiusmodi Burggrauis addam. Quum opposita iuxta se posita magis elucescant, de minoribus Burggrauis aliqua adhuc dicenda sunt. Quibus minorum ordinum Burggrauis siquidem annuero Burggrauios, a Ducibus, superioritatis territorialis compotes factis, constitutos, iisque clientelari nexu, qua castrenses (*Burgmanne*) subiectos, quorum potestatem tantum iudiciariam eamque valde restrictam fuisse vel exinde conici potest, quod a REINERO REINECCIO in *Anal. de gestis Caroli M.* quinque, ab ALBINO vero *Meiss. Chron. l. VIII. fol. 199.* septem in Misnenfi terra numerantur Burggrauii. Quid quod et LOEBERVS *l. c. p. 28. fol.* addit, ex chartis et monumentis perspicuum esse plures praeter hos septem in Misnia floruisse Burggrauios. Et Comites, Ducum exemplum sequuti, suos habuerunt Burggrauios, qui mutatis mutandis Comitibus in Castris eadem, nonnunquam et iudicaria praestiterunt officia, quae Ducibus Burggrauis ducales et Burggrauis Orlamundani, a LOEBERO ex instituto pertractati, clarissimum hac de re exhibent exemplum. Ne aliquod minorum ordinum Burggrauiorum genus omittere videar, coronidis loco et eos Burggrauios commemorabo, quos Ganerbinatus, Nobiles vel Ciuitates denominarunt. Ganerbinatus, seu conuentiones illae Nobilium, securitatis publicae causa initae, ex iure manuario tristissimoque bello omnium contra omnes dissidationum tempore in Germania visitato, originem

E

tra-

trahentes, in causa fuerunt, vt Ganerhii Praesidem eumque iudicem sibi deligerent, atque in arce seu burgo collocatum, Burggrauium nuncuparent. Et ne hocce Burggrauiorum genus exemplis sit destitutum, ecce Burggrauiorum trigam, Rotenbergensem (quem Loeberus falso Rotenburgicum compellat) Fridbergensem adhuc florentem et Gailnhufanum. Nobilibus quoque solenne erat, clientes suos nominare Burggrauios, iisque qualiacunque iudiciaria munera committere; ac sane memoratu dignum est et in Caroli IV. Imp litteris de anno 1352. ap. de LVDEWIG *Rel. MSpt. tom. IV. p. 282.* nobiles quosdam Penz et Schwarzae Burggrauios fuisse appellatos. Quum enim de eodem Imperatore praeclarissimum illud priuilegium, Norimbergensibus Burggrauis de honore atque dignitate Burggrauatus Norici concessum, infra explanandum, exstet, argumento atque indicio nobis esse potest, dignitatem vno eodemque nomine insignitam non semper esse vnam eandemque, atque thesin de variis Burggrauiorum generibus non esse meram coniecturam, sed veritatem, Documentis sat eximiis suffultam. Ciuitatibus denique Burggrauii Imperiales, ab Imperatoribus constituti, ab initio praeerant; quum vero et Ciuitates, voti compotes, exemplo Episcoporum eo venirent, vt iurisdictioni horum Burggrauiorum se subducerent, et ipsae Burggrauios instituerunt, de quorum exigua dignitate exilique simulacro *Francofurtana relatio historica (historischer Verlauf)* a LOEBERO p. 46. excitata testatur; Burggrauii scilicet opificum numero ibi accensentur: *Wir Burgrauen Zunftmeister und gemeine Burger-schaft daselbsten.* Sed quorsum haec omnia? eo redeunt, vt quilibet praeoccupata mente non occaecatus, intelligere queat, LOEBERVM, de B. N. minus accurate sed inique sentientem, p. 29. omni iure eos carpere, qui, vt verbis illius vtar, capillo auribusque Burggrauios ab Episcopis constitutos ad Burggrauios ab Imperatoribus ordinatos trahunt, ideoque insigniter labuntur. Numne et Aduersarius Norimbergensis nobiliores Burggrauios et inferiores promiscuos habeat, alii diu-

diuidicent. Et ille, prouti a viro antiquitatum gnaro expectandum erat, §. 4 *tract.* statuit; Burggrauios non vnus eiusdemque dignitatis fuisse, diuisionemque Burggrauiorum in mediatos atque immediatos adducit; y) quin addit, Burggrauios Norimbergenses, qui huc in conspectum veniunt, e numero fuisse immediatorum, nihiloque minus exempla a Burggrauis deterioris conditionis tantum desumpta §. 5.—9. *incl.* profert, quae huc nullo modo quadrant et disquisitioni de dignitate B. N., cuius illustratio ab exemplis Imperatorum Burggrauiorum est repetenda, plane nil inferuiunt. Prouocat quidem ad *Caput 3. iuris Alemannici*, eaque verba exhibet, quae et ap. LOEBERVUM *l. c. p. 41.* leguntur, quaeque mensurae atque ponderis inspectionem Burggrauis iniungunt, atque officii praestantioris notam plane nullam exhibent. Enim vero iam praemonui, specula illa lubricam completi haec de re decidendi rationem. Neque hoc loco praeterimus, sed potius ipsis rerum argumentis admoniti, tuto affirmamus, aliam speculis tribuendam esse auctoritatem in priuatis causis, aliam in publicis; et in illis quidem non spernendam, in his vero exiguam, leuiusculam, ne dicam nullam, habent, quam nisi habent, mihi contra in animo esset, speciosis vti argumentis, Saxonici Speculi *Art. LII. L. 3. Gaertn. Ed. p. 436.* pro me allegare possem, cuius verba ita sonant: *also ist der phalanz greue über den Keyser, und der Burggrau über den markgrauen.* z) Explicate ita-

E 2

y) Et cel. Scheidemantel §. 4. *l. c.* de diuersis Burggrauiorum generibus differens, diuisionem Burggrauiorum 1) in mediatos et immediatos 2) in principali dignitate insignitos (*gefürstete*) et non insignitos (*ungefürstete*) admittit, moxque ita pergit, quod in seqq. ad rem nostram pertinere, appare-

bit: Die Größe der Territorien machte einen sehr reellen Unterschied etc. man findet, daß die Großen und Fürstlichen Burggrafschaften bald erblich wurden, aber die kleinern wurden noch mehr vermindert oder gar Landstände.

z) Crux Criticorum! *Locus, qui eo magis turbauit interpretes, quam te*

que dicitur Marchionis iudicem esse Burggrauum. Sed singularem Burggrauorum splendorem cum HEIDERO inde elicere nolo, neque cum LANGGVIO citatum locum ita capio, ac si turbulento Germaniae statu forte Marchiones principes Burggrauorum iudicium sponte subiuerint, sed arridet quod Thomafius de Iurisd. et Magistr. Diff. p. 64. Thef. XCV., Glossatore duce, statuit, Marchionem exercuisse iudicia criminalia, et Burggrauum in Causis ciuilibus, et debitis fuisse iudicem. Sed mox addit: Igitur non confundendus est hic Burggrauus cum Burggrauo Magdeburgensi, qui iudicium exerceret *unter dem Königs Bann*. Ad Sueuicum Speculum quod spectat, LOEBERO adlipulor, *cit. l. p. 41.* qui, „refero huc, inquit, quod fere miraturos quosdam, subolfecerim, „quae de Burggrauis in Speculo Sueuico adferuntur. Certe „compositum est Speculum isthoc, in quo multa, perinde, „ac in Saxonico, suspecta sunt, decimo tertio demum Saeculo. Ut plane non videam, quur verba eius, viliorem Burggrauii

et A. B. c. v. §. 3. dicitur: Imperatorem siue Regem Romanorum super causis, pro quibus impeditus fuerit, habeat coram comite Palat. Reni. S. R. I. Archidapifero, Electore Principe respondere. Senckenberg hocce iudicium Comitis Palatini in Caesarem pro fabula declarauit. alii vero e. g. Estor, locum ad iudicium Principum trahunt eumque ita exponunt, vt, si Caesar coram eodem iudicio vel ageret vel conueniretur, Comes Palatinus in iudicio praesideat. Nescio an haecce expositio cum iis, quae sequuntur, cohaereat, et verba *und der Burggrau über den Markgrauen,*

ad iudicium principum spectare vix credibile est. Vt de singulari Burggrauorum exinde probanda dignitate taceam, ponamus, verba, prouti iacent, esse explicanda! Numne dignitati marchionis quidquam eo derogatur, quod Burggrauus Marchionis iudex fuerit? Nemo haec vnquam dixerit. Animaduertat igitur Auctor Norimb. argumento, quo p. 179. Disq. suae vtitur, Burggrauos, dum iudicium Norimbergense agnouerunt, territorio et proprio iudicio fuisse destitutos, non adeo multum roboris inesse, vt nos nihil habeamus, quod respondere possimus.

„grauii conditionem inuentia, ad Burggrauios Imperiales cum
 „plerisque auctorum pertrahamus. „aa) Et Auctorem aliquo
 modo pertrahere ex verbis, ni fallor, patet, quae mox idem
 ex KOENIGHOFENII *Chr. Alsatico* de Burggrauii officio pro-
 fert, quaeque et ap. LOEBBERVM p. 40. fol. leguntur. Et
 quum totus est in excerptis locis, quae de Burggrauii mu-
 nere in Statutis Augustanis a WALCHIO *viro ill. (vermischte*
Beyträge zu dem deutschen Recht 4. Theil p. 1. seqq.) primum edi-
 tis, bb) existant quaeque magnifice de Burggrauis statuere
 nos prohibent, iam iam fortasse innuit, quod ea quae se-
 quuntur aperte docent, et Burggrauiorum Norimbergensium
 munus mere fuisse iudicarium. Absit! Burggravius episcopi
 Augustani, teste GASSARO *Ann. Aug. fol. 317.* Aduocatus per
 Ciuitatem, seu, vti de LVDEWIG *Rel. MSP. 1. II. p. 349.*
et p. 375. placet, Comes vrbanus dictus, vnus ex classe Burg-
 grauiorum, vt ita loquar, proletariorum fuit, vt nihil pro-
 fusus ad illustrandum officium Burggrauiorum Nor. splendidi-
 simum facere possit. Videlicet subiectus erat antistiti Au-
 gustano Burggravius ille, et quamquam A. N. Statuti verba:
wann er Oberster Burggraf ist §. 7. p. 79. audivissime arripit
 et nescio quid inde elicere conatur, aliud tamen innuere non
 possunt, quam Episcopum fuisse huius Burggrauii praefulem,
 eiusdemque Dominium atque minus proprie hic appellari su-
 premum Burggraviium; ipsum autem Episcopum Burggravia-
 tum

aa) Et Thomasius l. c. p. 68.
 Thef. CI. Interim, inquit, ex tex-
 tibus Speculi Suevici repetendum
 est, Burggrauiorum vocem aliquan-
 do vsurpatam fuisse *de iudice Vi-*
cario.

bb) Collatione statutorum, a Wal-
 chio editorum, cum Auctoris ex-
 cerptis facta, sequentia Sphalmata
 typographica, sensum turbantia,

occurrerunt, quae annotare operae
 pretium fuerit. §. 6. l. 16. pro *Stü-*
teren lege futreren; lin. 18. ibidem
 pro *der Stalt* lege *der Stadt.* Vo-
 cabulum *fürter* p. 77. lin. 11. cum
ferner in parenthesi est explicatum.
 Est vero, prouti contextus docet,
 idem quod *fütter* ii, qui pastum vel
 pabulum dant. p. 81. l. 6. pro §.
 198. l. §. 189.

tum immediate a Caesare eodem modo, quo Burggrauii Norimb. tenuisse, prouti auctor statuit, nemo dixerit vel valide demonstrauerit. Quod si non ita esset, cur quaeso, verba: *wolt aber Im der Bischoff nit warseyn, so soll sie ein Vogt schirmen mit der Burger rate* filium sermonis continuant? Aduocatus vna cum ciuibus Episcopi, hoc onus subterfugientis, partes suscipit, numne ideo immediati Burggrauatus ius exercuit? minime gentium! Quin et Aug. Imperatorem totius Ecclesiae christianaee supremum Aduocatum nuncupare solent, ex eodem tamen non sequitur, ipsius Aduocatiam cum qualibet alia pari passu ambulare. At enim vero, ne nimis praecipiti suffragio pronuntiemus, fortasse eo tantum fine, inferioris cuiusdam Burggrauii descriptio ab A. fuit allata, vt FALKENSTEINII de Burggrauis notionem §. 5. *Nota 1.*) ab auctore refutatam, redarguat. Si nihil aliud A. N. propositum fuit, me non habebit, vt ex antecedentibus liquet, dissentientem. Peccat omnino de FALKENSTEIN, dum, nimis acerbe in MÜLLERVM N. Annalistam inuehens, sibi persuadet, nullum omnino Burggrauiatum, ne minimum quidem, cui cuidam fuisse oblatum. At FALKENSTEINII auctoritas non est tanti, vt in eius sententia tamquam Edicto praetorio aliquis possit acquiescere, aut in verba eius veluti Iouis lapidem iurare.

Restat adhuc, ut reliqua Auct. Nor. de B. N. lemmata modeste discutiam, sed metuens ne scriptum hoc, quod in praesentia nobis componendum erat, ultra modum excrescat, vela contraham, vberiolem de hac materia disquisitionem, si nostra qualiscunque ingenioli opella Lectori omnino non displiceat, in aliud tempus dilaturus.

T A N T V M.

ULB Halle
007 368 429

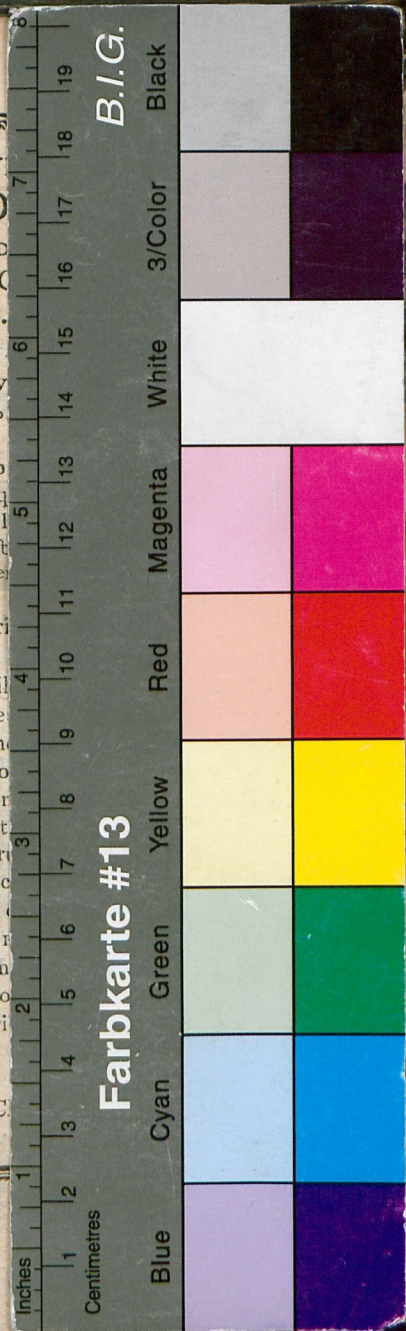
3

v. 78

3

1773, 2a

13

M. IOANNIS GEORGII ZENKER
DE
PRINCIPALI BURGGRAVIORVM
NORIMBERGENSIVM
DIGNITATE
EORVMQVE
TERRITORIO
ANTE RVDOLPHINAM INVESTITVRAM
DE ANNO MCCLXXIII.
COMMENTATIO PRIMA.

P. 102.

ERLANGAE

APVD IOANNEM IACOBVM PALM. MDCCCXXXIV.

